



Cumelasector in cijfers

Periodieke uitgave over de financieel-economische ontwikkelingen in de cumelasector



IN DEZE UITGAVE:

De cumelasector, een sector die groeit	1
Iets slechtere arbeidsbenutting en debiteurentermijn loopt op	5

Bedrijfseconomische ontwikkelingen cumelasector 2001-2014

Een sector die groeit!

De cumelabedrijven zijn de afgelopen veertien jaar fors gegroeid en efficiënter georganiseerd. Dat blijkt uit een analyse van de bedrijfseconomische boekhouding over de periode 2001 tot 2014. Opvallend is de betere arbeidsbenutting en een omzet die jaarlijks met bijna 3,5 procent stijgt. Dat is dus flink meer dan de jaarlijkse inflatie in die periode.

Al sinds het begin van de jaren negentig is CUMELA Nederland betrokken bij het bedrijfseconomisch onderzoek zoals dat toentertijd werd uitgevoerd door LEI-DLO. In 2001 heeft CUMELA Nederland het onderzoek overgenomen en inmiddels doen jaarlijks bijna 500 bedrijven mee aan de huidige kengetallenvergelijking CUMELA-Kompas Analyse. Het levert een mooi beeld op van de ontwikkelingen in de sector in de periode van 2001 tot 2014.

Sector groeit

Uit de cijfers (grafiek 1) blijkt duidelijk dat de bedrijven in de cumelasector in veertien jaar tijd een behoorlijke groei hebben doorgemaakt. In 2001 bedroeg de bruto marge gemiddeld ruim één miljoen euro per bedrijf. In veertien jaar tijd is dit gestegen naar circa anderhalf miljoen euro. Dit is een stijging van gemiddeld 3,5 procent per jaar. De bruto marge is de bedrijfsomzet minus inkoop van hulpstoffen en werk door derden en zien we als omzet voor

eigen arbeid en machines. Als we uitgaan van een sector die bestaat uit 3000 cumelabedrijven, dan betekent dit dat de sector een toegevoegde waarde levert van in totaal 4,5 miljard euro.

De duidelijke groei zien we niet direct terug als we kijken naar het aantal arbeidskrachten per bedrijf (inclusief de ondernemer). Dit lag in 2014 op 13,2 fte (grafiek 2). In veertien jaar is er slechts sprake van een heel lichte groei van het aantal werknemers. Op basis van 3000 cumelabedrijven was de cumelasector in 2014 goed voor ongeveer 40.000 arbeidsplaatsen (inclusief ondernemers).

Arbeidsbenutting verbeterd

Een min of meer gelijkblijvend aantal werknemers met toch een flink groeiende omzet per werknemer betekent dat de bruto marge per werknemer stijgt. Deze is in veertien jaar met bijna 2,9 procent per jaar gestegen, van € 78.000,- in 2001 naar bijna € 110.000,- in 2014 (grafiek 3). De stijging is het ge-

volg van schaalvergroting en de toenemende capaciteit van machines, meer aandacht voor de arbeidsproductiviteit en hogere prijzen als gevolg van inflatie. Gedurende deze periode zijn de kosten van een werknemer ook flink gestegen. Deze gingen met 2,2 procent per jaar omhoog. Kostte een fte in 2001 nog € 34.803,-, in 2014 was dit al € 45.472,-.

Een belangrijk kengetal om de arbeidsbenutting in beeld te brengen, zijn de arbeidskosten per bruto marge (grafiek 4). In de afgelopen veertien jaar zien we met name bij de agrarische loonbedrijven en gemengde bedrijven een lichte daling. Dat is te verklaren door de grotere en duurdere machines die in de landbouw worden ingezet, met als gevolg hogere machinekosten en lagere arbeidskosten door een grotere capaciteit (grafiek 5).

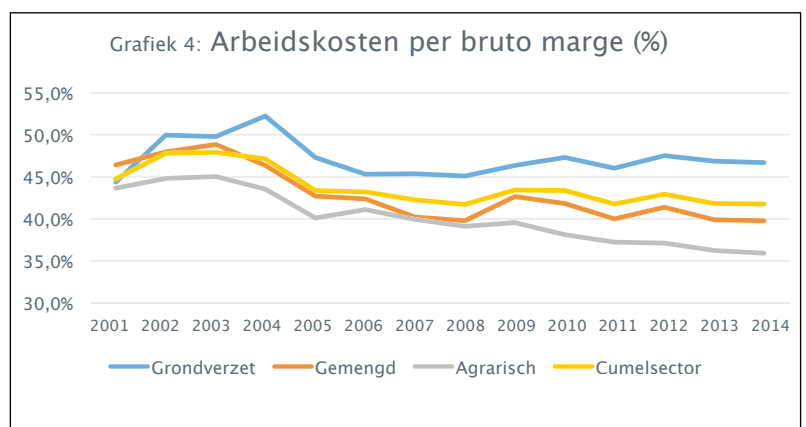
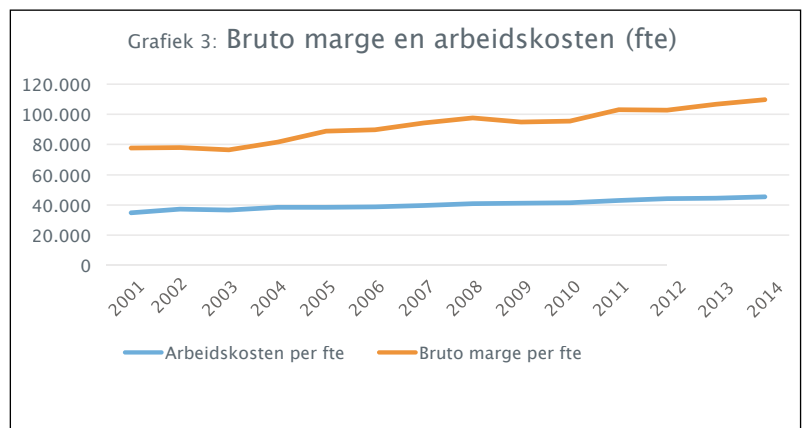
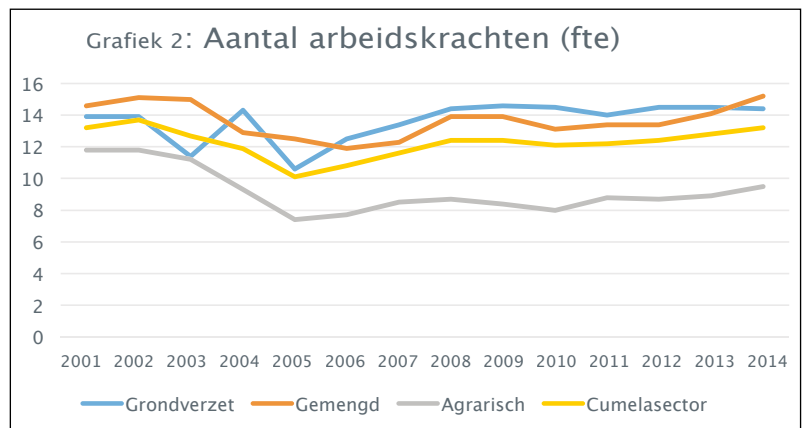
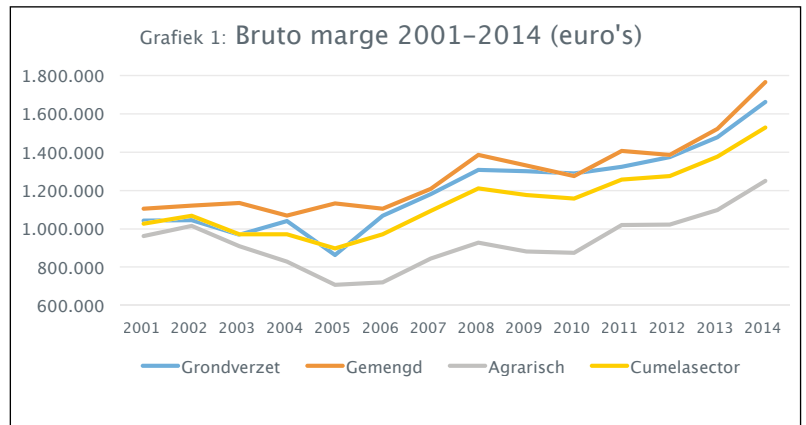
Bij de grondverzetbedrijven is in de cijfers de crisis van de laatste jaren terug te zien. De arbeidskosten per bruto marge waren in de periode 2006-2008 duidelijk lager dan in de jaren erna. Door een dalend werkaanbod was het lastiger om de productiviteit van de werknemer op niveau te houden.

Wisselende machinekosten

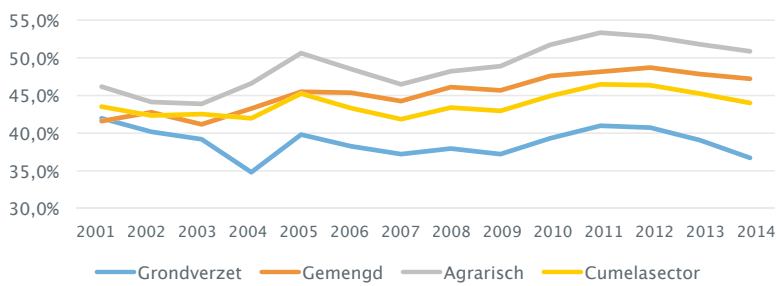
Een andere factor die bij de stijgende machinekosten een rol speelt, zijn de fors gestegen brandstofkosten. Terwijl in 2001 de brandstofkosten gemiddeld 8,9 procent van de kost-

Achtergrondinformatie

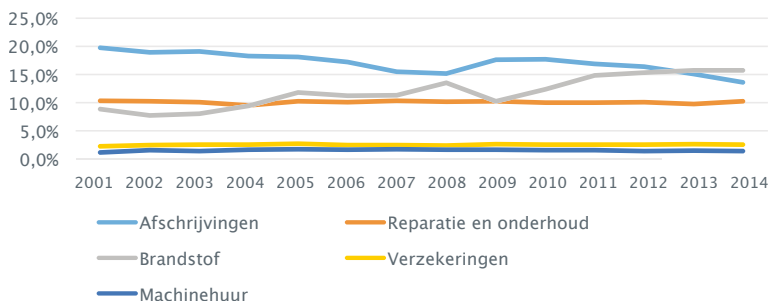
Voor dit artikel is gebruik gemaakt voor de gegevens uit de database van CUMELA-Kompas Analyse over de periode 2001 tot 2014. Er is onderscheid gemaakt tussen agrarische loonbedrijven (omzet agrarisch loonwerk meer dan 67 procent), gemengde bedrijven (omzet agrarisch loonwerk tussen 34 en 67 procent) en grondverzetbedrijven (omzet agrarisch loonwerk minder dan 34 procent). De gegevens zijn per jaar afkomstig van verschillende bedrijven. Met name in de periode voor 2005 lag het aantal deelnemers met 100 deelnemers per jaar een stuk lager dan in de periode erna. Bij alle typen bedrijven zien we een groei van het aantal deelnemers. Deze groei is het grootst bij de grondverzetbedrijven (440 procent over de periode van 2001 tot 2013). De stijging van agrarische loonbedrijven is met 161 procent over de periode 2001 tot 2013 het kleinst.



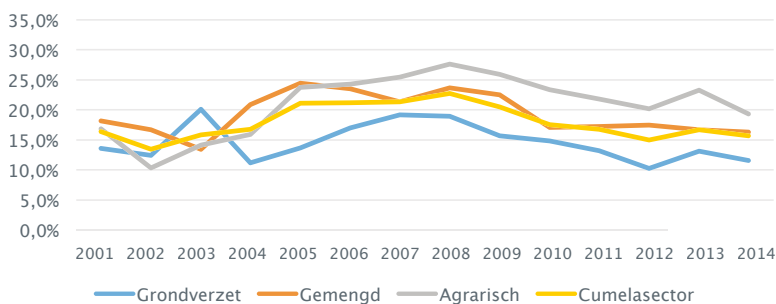
Grafiek 5: Machinekosten per bruto marge (2001-2014) (%)



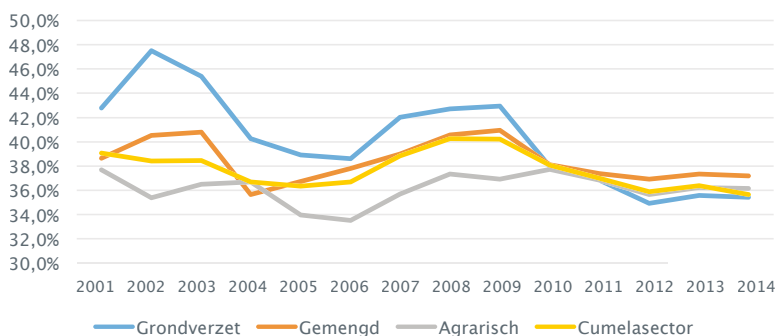
Grafiek 6: Opbouw machinekosten per bruto marge (%)



Grafiek 7: Investerings per bruto marge (%)



Grafiek 8: Boekwaarde/aanschafwaarde (%)



prijs bepaalden, zijn deze gestegen naar 15,7 procent in 2014 (grafiek 6). Daarmee waren in 2013 en 2014 de brandstofkosten voor het eerst hoger dan de kosten voor afschrijving. Opvallend is dat vanaf 2012 bij alle typen bedrijven een daling van de machinekosten optreedt. Dit wordt veroorzaakt door dalende afschrijvingen als gevolg van beperkte investeringen toen de crisis in vooral de grondverzetsector zich aandeede (grafiek 7). Dit beeld wordt versterkt door een duidelijk stijgende omzet in 2013 en 2014 in combinatie met beperkte extra investeringen.

Bij de grondverzetbedrijven zien we in de periode voor de economische crisis (2006-2009) duidelijk de laagste machinekosten per bruto marge. In de periode van hoogconjunctuur is veel geïnvesteerd, met als gevolg dat de afschrijvingen in de periode erna opliepen. In combinatie met het slechtere werkaanbod stegen bij de grondverzetbedrijven de machinekosten in verhouding tot de bruto marge (periode 2010-2012). Overigens is de kans aanwezig dat de komende jaren de afschrijvingen weer hoger worden dan de brandstofkosten. Niet alleen doordat de dieselbrandstof in prijs is gedaald, maar ook doordat er weer noodzakelijke vervangingsinvesteringen worden gedaan. Opvallend is bij de machinekosten nog dat de kosten voor reparatie en onderhoud, verzekeringen en huur van machines door de jaren heen behoorlijk constant zijn.

Machines gaan langer mee

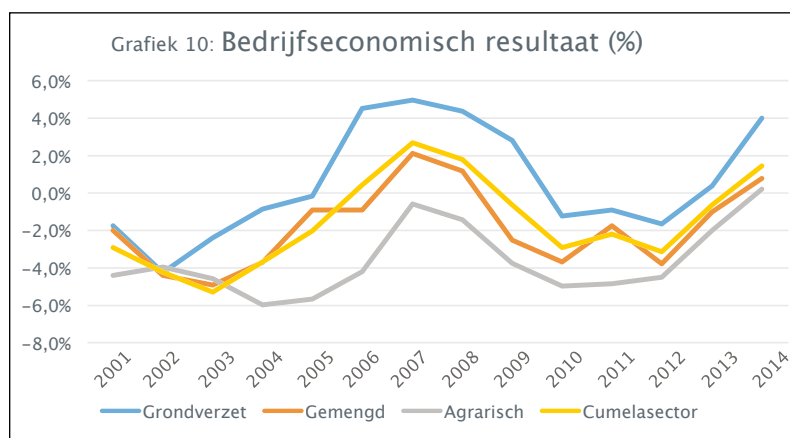
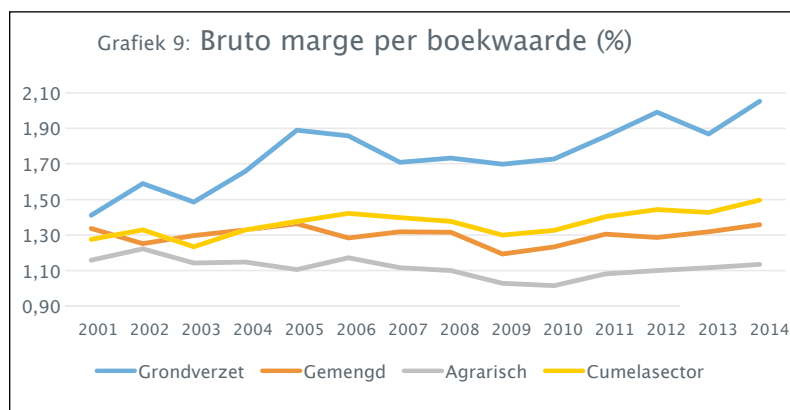
Cumelabedrijven leven van het exploiteren van machines en dat is terug te zien in de hoge jaarlijkse investeringen in nieuw materieel. De piek in de afgelopen periode lag in 2008, toen er gemiddeld per bedrijf € 275.000,- werd geïnvesteerd. Wat een crisis doet, blijkt dan in 2012, toen dit bedrag daalde naar € 190.000,-. Die ontwikkeling is ook te zien in de netto investeringen ten opzichte van de bruto marge. Vanaf 2008 is deze dalende (grafiek 7). Sinds deze periode ligt die zelfs onder de hoogte van de afschrijvingen, met als gevolg een enigszins verouderend machinepark. Al is dat relatief, want over de hele periode blijft de verhouding boekwaarde ten opzichte van de aanschafwaarde op een hoog niveau. Tijdens de top was dit zelfs iets boven de 40 procent (grafiek 8). In 2008 werd een bedrag geïnvesteerd dat

gelijk was aan 40,3 procent van de boekwaarde van de machines. Inmiddels is dat iets gedaald naar 36 procent; machines gaan dus iets langer mee. Desondanks blijven de afschrijvingen een forse kostenpost voor de bedrijven. Deze lagen de afgelopen jaren rond de € 200.000,-. Hoe de machines op een bedrijf worden benut, is te zien aan de verhouding bruto marge ten opzichte van de boekwaarde (grafiek 9). Deze is gestegen doordat de bruto marge harder groeit dan de boekwaarde van machines. De stijging wordt met name gerealiseerd door de grondverzetbedrijven. Opvallend is dat de laatste jaren de verhouding boekwaarde-aanschafwaarde in de verschillende sectoren erg naar elkaar is toegesloten. Een verklaring kan zijn dat in de periode voor 2008 veel is geïnvesteerd in grondverzetmachines om het groeiende werkaanbod bij te benen. Toen de piek in het werk afnam, gingen ook de investeringen omlaag en kwam de vervanging op het normale niveau van de hele bedrijfstak.

Flinke schommelingen in rendement

Wat is nu het gevolg van al deze ontwikkelingen voor het rendement van de cumelabedrijven? In elk geval blijkt de sector net als vele andere gevoelig voor de conjuncturele ontwikkelingen. Na een kleinere crisis in 2003-2004 steeg het bedrijfseconomisch rendement naar een hoogte van gemiddeld 2,7 procent in 2007 (grafiek 10). Ook 2008 was nog een goed jaar, maar hierna kreeg de cumelasector te maken met de gevolgen van de economische crisis. Eerder dan veel andere sectoren herstelde de sector zich wel, waardoor het rendement de laatste twee jaar weer duidelijk beter werd. In 2014 werd in die periode voor het eerst in veertien jaar zelfs een heel klein positief resultaat gehaald door de agrarische loonbedrijven. Een unicum.

Wat opvalt, is dat het verschil in rendement tussen de verschillende typen bedrijven van 2008 tot en met 2013 kleiner is geworden. Vooral het dalende werkaanbod met druk op de prijzen in het werk buiten de landbouw zette het resultaat van de grondverzet en gemengde bedrijven onder druk. Desondanks bleven zij wel gemakkelijker aan de goede kant van de streep.



Bedrijfseconomisch rendement

Voor het bedrijfseconomisch rendement wordt een berekende vergoeding voor de niet betaalde ondernemer en het geïnvesteerde eigen vermogen meege-nomen. Verder worden de incidentele baten en lasten en overige opbrengsten buiten beschouwing gelaten.

Veel positieve ontwikkelingen

Een analyse van de bedrijfseconomische resultaten van de bedrijven in de cumelasector in de periode 2001 tot en met 2014 laat veel positieve ontwikkelingen zien. Economische crisis of niet, cumelabedrijven zijn in staat om de bruto marge jaarlijks flink te verhogen. Door een capaciteitsverhoging van machines stijgt de productiviteit van materiaal en medewerkers. Ondernemers zijn de afgelopen jaren kritischer op investeringen, maar houden desondanks een up-to-date machinepark, waarin jaarlijks gemiddeld per bedrijf circa € 200.000,- wordt geïnvesteerd. Door machines langer en beter te benutten, met onderhouds- en reparatiekosten die gelijk blijven, stijgt de omzet per geïnvesteerde euro in machines. Door deze ontwikkelingen lag het bedrijfseconomisch rendement anno 2014 op 1,4 procent van de bruto marge.

Wat betekenen de cijfers voor de cumelabedrijven?

De prestaties van de cumelasector over een periode van veertien jaar roepen de vraag op wat dit betekent voor de bedrijven in de sector? Wat kunnen ondernemers hiermee? We vragen het aan twee deskundigen van CUMELA Advies, André de Swart en Ad Karelse.

Volgens bedrijfskundig adviseur Ad Karelse laten de cijfers zien dat ondernemers goed in staat zijn om in te spelen op veranderende marktomstandigheden. "Ook nu staat de sector voor diverse uitdagingen", stelt Karelse. "Neem de lage melkprijs in de veehouderij, waardoor agrariërs weinig extra geld zullen uitgeven aan bijvoorbeeld graslandvernieuwing of nieuwbouw. Ook de trage betalingen - zowel in het grondverzet als in het agrarisch loonwerk - vormen een uitdaging voor de sector." "Als ondernemer is het belangrijk om aandacht te hebben voor dergelijke ontwikkelingen", stelt bedrijfseconomisch adviseur André de Swart. "Zet eens op een rij: wie zijn mijn klanten over vijf jaar, welke omzet kan ik verwachten en welke activiteiten leveren de grootste bijdrage aan het rendement?", aldus De Swart. "De

vervolgvraag is dan wat dit betekent voor de inzet van arbeid en machines? Probeer vooruit te kijken en tijdig de juiste beslissingen te nemen", vult Ad Karelse aan.

Als belangrijk aandachtspunt noemen De Swart en Karelse verder het vasthouden van de huidige resultaten in combinatie met een verantwoord investeringsbeleid. "In de hoogconjunctuur van 2007-2008 is er mogelijk te veel geïnvesteerd, ten tijde van de crisis duidelijk minder", zegt De Swart. "Wel kunnen machines door de technische vooruitgang langer mee. Met het betere rendement van de afgelopen jaren is het zaak de juiste investeringen te doen, zodat de cumelabedrijven een up-to-date machinepark behouden", aldus De Swart. Karelse is het hiermee eens. "Het vergt van de ondernemers een goed inzicht in de kostprijs van werkzaamheden en een goede financiële planning, waarbij investeringen en aflossingsverplichtingen zijn afgestemd op een goed resultaat. Tevens dient er een goed financieringsplan te worden opgesteld, omdat banken minder kapitaal via leningen en hypotheeklen aan de sector ter beschikking stellen."

Iets slechtere arbeidsbenutting en debiteurentermijn loopt op

Inmiddels zijn van ruim voldoende cumelabedrijven de cijfers 2015 bekend om de voorlopige resultaten te kunnen publiceren. Op basis van 147 deelnemende bedrijven, waarvan zowel de jaarrekening 2014 als 2015 is ingevoerd, trekken we een aantal conclusies over de financiële ontwikkelingen. Cumelabedrijven hebben een beter rendement gerealiseerd ondanks een iets slechtere arbeidsbenutting. Verder is de debiteurentermijn is met vier dagen toegenomen.

- De omzet van cumelabedrijven steeg in 2015 met gemiddeld 0,4 procent een fractie. Die stijging zien we alleen bij de grondverzetbedrijven. De gemengde bedrijven en agrarische loonbedrijven hadden te maken met een licht dalende omzet. Ook de cumelasector profiteerde, met name buiten de landbouw, van een aantrekkelijke economie. In het agrarisch loonwerk zien we een kleine teruggang van de omzet na het topjaar 2014. De lage melkprijs in de melkveehouderij is hier mede oorzaak van.
- De bruto marge steeg gemiddeld met 0,9 procent. Bij alle typen bedrijven zien we deze stijging van omzet voor inzet van eigen materiaal en arbeid.
- De arbeidskosten per bruto marge stegen met 1,1 procentpunt. Dit wijst op een slechtere arbeidsbenutting. De totale arbeidskosten stegen meer dan de stijging van de bruto marge. De toename van de totale arbeidskosten komt onder meer door een toename van het aantal arbeidskrachten.
- De minder goede arbeidsbenutting blijkt ook als we kijken naar de bruto marge en de arbeidskosten per fulltime arbeidskracht. De arbeidskosten per fte stegen met € 430,- en kwamen in 2015 uit op € 46.230,- per fte. De bruto marge per fte daalde van € 105.810,- in 2014 naar € 104.142,- per fte in 2015.
- De brandstofkosten per bruto marge daalden met 2,4 procentpunt en zijn daarmee een belangrijke oorzaak van het gestegen rendement. Dit rendement is nodig om in de toekomst investeringen te kunnen blijven doen. Kijken

De cumelasector

Meer dan 3000 ondernemingen in groen, grond en infra vormen de cumelasector. Deze sector realiseert een jaaromzet van vier miljard euro en biedt werk aan ruim 30.000 mensen. Cumelabedrijven zijn actief in grondverzet, cultuurtechniek, agrarisch loonwerk en meststoffendistributie met vakkens en modern (mobiel) materieel en transportmiddelen.

Alle bedrijven in de cumelasector...

- ...voeren 70 procent van alle grondverzet uit in infra en cultuurtechniek;
- ...maaïen ruim 10.500 kilometer bermen van provinciale en rijkswegen;
- ...onderhouden 144.000 kilometer watergangen;
- ...vervoeren jaarlijks ruim 22 miljoen ton meststoffen;
- ...vormen samen de grootste werkgever op het platteland;
- ...onderhouden 10.000 hectare sportterreinen;
- ...houden zestig procent van alle Nederlandse wegen vrij van sneeuw en ijs.

Colofon

Cumelasector in Cijfers (CiC) informeert periodiek over belangrijke financieel-economische ontwikkelingen in de cumelasector. De primaire lezers van deze uitgave zijn in en om de cumelasector actief als cumelaondernemer, als adviseur, als beleidsmaker bij een (lokale) overheid en als opdrachtgever.

Uitgever

Brancheorganisatie CUMELA Nederland
Postbus 1156
3860 BD Nijkerk
Tel. (033) 247 49 00
info@cumela.nl
www.cumela.nl

Abonneren?

Cumelasector in Cijfers wordt kosteloos per e-mail verzonden als printbare pdf. Wilt u deze uitgave voortaan ook ontvangen of wil uw collega een exemplaar? Stuur een e-mail met uw visitekaartje of uw organisatiegegevens, uw eigen naam, functie en uw e-mailadres en telefoonnummer naar info@cumela.nl.

Redactie

Dieuwer Heins, Henk de Jong, Michiel Pouwels, Marijke Dorresteyn, Ton Herbrink (eindredactie)

Vormgeving

CUMELA Communicatie

Copyright

Overname van artikelen uit deze publicatie is toegestaan mits als bron 'Cumelasector in Cijfers, CUMELA Nederland' alsmede het editiesnummer '7/juli 2016' en het internetadres www.cumela.nl duidelijk worden vermeld.

we naar de machinekosten, dan valt op dat de afschrijvingen en kosten voor reparatie en onderhoud iets stegen. De lagere dieselprijs in 2015, het bewuster rijden en de aandacht voor CO2 reductie zorgden voor de gedaalde brandstofkosten. De dieselprijs stijgt inmiddels weer waardoor het voordeel van de lage dieselprijs mogelijk weer snel zal verdwijnen.

- Het bedrijfseconomisch resultaat per bruto marge kwam in 2015 uit op 1,0 procent. Dezelfde groep bedrijven had in 2014 een bedrijfseconomisch rendement van 0 procent. De resultaatsverbetering zien we bij 60 procent van de bedrijven. Bij 40 procent daalde het resultaat.
- In 2015 is weer iets meer geïnvesteerd dan in voorgaande jaren. De netto investeringen lagen in 2014 op 115 procent van de afschrijvingen en stegen naar 127 procent. De extra investeringen leidden tot een iets slechtere verhouding bruto marge/boekwaarde. Deze daalde licht van 151 procent naar 145 procent. De verhouding boekwaarde/aanschafwaarde kwam uit op 34 procent.
- De debiteurentermijn in de cumelasector liep met ruim vier dagen op naar gemiddeld 53 dagen. De stijging zien we bij grondverzetbedrijven, gemengde bedrijven en agrarische loonbedrijven. Bij de agrarische loonbedrijven is de stijging van de debiteurenstand fors. Stond er gemiddeld op 31 december 2014 nog € 142.000,- aan niet betaalde facturen open, in een jaar tijd liep dit op naar bijna € 180.000,-. Een stijging van ruim 27 procent. De debiteurentermijn is een momentopname op 31 december.

Tabel 1: Resultatenrekening 147 cumelabedrijven in 2014 en 2015 (in euro's)

	Totaal deelnemers			
	2015	% van bruto marge	2014	% van bruto marge
Omzet	2.173.455	138,2%	2.164.772	138,9%
Inkoop	384.266	24,4%	393.930	25,3%
Werk door derden	216.434	13,8%	212.633	13,6%
Brutomarge	1.572.756	100,0%	1.558.209	100,0%
Arbeidskosten	698.170	44,4%	674.543	43,3%
Huisvestingskosten	44.313	3,1%	46.276	3,0%
Machinekosten				
Afschrijving	211.656	13,5%	209.162	13,4%
Reparatie & onderhoud	170.924	10,9%	163.531	10,5%
Brandstof	210.927	13,4%	245.710	15,8%
Verzekering	41.538	2,6%	40.220	2,6%
Huur machines	28.941	1,8%	28.158	1,8%
Overig	4.866	0,3%	4.544	0,3%
Totaal	668.852	42,5%	691.327	44,4%
Algemene kosten	64.549	4,1%	62.366	4,0%
Rentekosten	81.290	5,2%	83.753	5,4%
Totale kosten	1.557.173	99,0%	1.558.264	100,0%
Bedrijfseconomische winst	15.583	1,0%	-55	0,0%
Aantal FTE	15,1		14,7	
Aantal deelnemers	147		147	